

PAASTUAJA TEINE PÜHAPÄEV AD 2021

Lk 7:36–50 (1Ms 32:23–32; Jk 1:2–6)

36 Aga üks variseridest palus Teda enda poole sööma. Ja Jeesus läks variseri kotta ja istus lauda.

37 Ja vaata, linnas oli keegi patune naine, ja kui see sai teada, et Jeesus istub variseri majas lauas, tõi ta alabasterriista mürriõliga

38 ja astus Tema taha Ta jalgade juurde, hakkas nuttes Tema jalgu kastma pisaratega ja kuivatas neid oma juustega ja suudles Tema jalgu ja võidis neid mürriõliga.

39 Aga kui variser, kes oli Ta külla kutsunud, seda nägi, mõtles ta endamisi: «Kui Tema oleks prohvet, küll Ta siis ära tunneks, kes ja missugune on see naine, kes Teda puudutab, et ta on patune.»

40 Jeesus aga ütles talle: «Siimon, mul on sulle midagi ütelda!» Tema lausus: «Räägi, Õpetaja!»

41 «Ühel rahalaenajal oli kaks võlglast: üks oli võlgu viissada teenarit, teine viiskümmend.

42 Aga kuna neil ei olnud maksta, siis ta kustutas nende mõlema võla. Kumb neist nüüd teda rohkem armastab?»

43 Siimon vastas: «Ma arvan, et see, kellele ta rohkem kinkis.» Jeesus ütles talle: «Sa otsustasid õigesti.»

44 Ja pöördudes naise poole, lausus Ta Siimonale: «Kas sa näed seda naist? Ma tulin sinu majja, sa ei andnud minu jalgade jaoks vett, tema on aga pisaratega mu jalgu kastnud ja oma juustega kuivatanud.

45 Sina ei andnud mulle tervituseks suud, aga tema ei ole sest ajast peale, kui ta sisse tuli, lakanud minu jalgu suudlemast.

46 Sina ei võidnud mu pead õliga, tema aga on võidnud mu jalgu mürriõliga.

47 Seepärast, ma ütlen sulle, on temale palju patte andeks antud, sest ta on palju armastanud. Aga kellele antakse andeks pisut, see armastab pisut.»

48 Aga naisele Ta ütles: «Sinu patud on sulle andeks antud!»

49 Siis need, kes istusid Jeesusega ühes lauas, hakkasid iseeneses mõtlema: «Kes on Tema, kes ka patte andeks annab?»

50 Aga Tema ütles naisele: «Sinu usk on sind päästnud, mine rahuga!»

Sissejuhatus

Kiriku pärimuse järgi on kolmanda evangeeliumi autoriks arst Luukas, kes oli sündinud Antiookias paganlike vanemate lapsena¹. Kuigi vahel on arvatud, et Luukas võis juba varasemalt kuuluda Jeesuse laiemasse õpilasteringi (nn seitsmekümne hulka), on kirikuisad valdavalt veendunud, et temast sai kristlane Pauluse kuulutustöö tulemusena, kelle saatjaks Luukas tema teisel ja kolmandal misjonireisil oli, jäädes Pauluse juure ka tema vangipõlvpäevil.

Luuka evangeeliumi 21. peatükk toob ära Jeesuse ettekuulutuse Jeruusalemma hävitamise kohta, kuid ei maini selle ettekuulutuse täitumist, seega on tõenäoline, et evangeelium on kirjutatud enne aastat 70. Ning kuna evangeeliumi järg, Apostlite tegude raamat, lõpeb kirjeldusega Pauluse jõudmisest Rooma, kus apostel viibis [vähemalt] kaks aastat enne oma märtrisurma aastal 64, tundub üsna tõenäoline, et evangeelium on valminud hiljemalt 60. aastate esimesel poolel.

Olles ise endine paganausuline, väljendab Luukas oma evangeeliumis kindlat veendumust Jeesuses teostunud lunastuse universaalsusest: see ei ole mõeldud mitte ainult juutidele, vaid kõigile rahvastele: «Nõnda on kirjutatud, et Messias pidi kannatama ja kolmandal päeval üles tõusma surnuist. Ja Tema nimel peab kuulutatama meelearandust pattude andeksandmiseks kõigi rahvaste seas, alates Jeruusalemmast.» (Lk 24:46j)

Luuka evangeelium (nagu ka Apostlite tegude raamat) algab sissejuhatusega, milles raamatu esmase adressaadina märgitakse «üliaulist Teofilost²», samuti kirjeldab Luukas sissejuhatuses nii oma töömeetodit kui eesmärki: «Juba mitmed on võtnud kätte koostada jutustus neist asjust, mis meie seas on aset leidnud, nõnda nagu seda on meile edasi andnud need, kes ise algusest peale on seda oma silmaga näinud ja on saanud sõna sulasteks. Seepärast on mullegi tundunud õige, pärast kõigega algusest peale täpset tutvumist, kirjutada sinu jaoks, üliauline Teofilos, järgemööda kõik üles, et sa võiksid õppida tundma sulle õpetatud asjade usaldusväarsust.» (Lk 1:1–4)

Arvatavasti oli Teofilos ristiusust huvitunud pagan, võib-olla ka juba ristimiskandidaadiks vastuvõetu, kes sellisena kehastab õigupoolest kogu inimkonda, kellele Kristuse jüngrid on kutsutud evangeeliumi kuulutama. Seda tasub ka evangeeliumi paremaks mõistmiseks pidevalt meeles pidada, iseäranis kahest aspektist. Esiteks juba mainitud universaalsus: kristlik rõõmusõnum on mõeldud (ja

¹ Seda, et tegemist oli sünni poolest paganaga, võib järeltada apostel Pauluse sõnadest Kirjas koloslastele, kus apostel nimetab ainsaiks ümberlõigatute hulgast tema juurde jäänud kaastöölisteks Aristarhost ja Markust, andes seejärel edasi tervitused ka «armsalt arstilt Luukaselt» (vt Kl 4:10–14).

² Nimi Θεόφιλος tähendab «Jumala sõber».

möödapääsmatult vajalik) kõigile rahvastele. Ning teiseks: kuna autori eesmärgiks ei ole mitte rahuldada lugejate uudishimu, vaid neid usuliselt veenda, on ta ajaloolisele tõepärasusele piinliku täpsusega truuks jääda püüdes³ oma teose üles ehitanud viisil, mis toob esile kristluse olulisimad õpetuslikud ja usutunnistuslikud tõesed. Parimal viisil väljendavad seda taotlust ehk Emmause jüngrite loos öeldud sõnad: «Ja hakates peale Moosesest ja Prohvetitest, seletas Jeesus neile ära kõigist kirjadest selle, mis Tema kohta käib.» (Lk 23:27)

Keelelisi märkuseid

Üks variseridest – τις...τῶν Φαρισαίων – Sõna Φαρισαῖος tuleneb heebrea verbist שָׁרַף – «eraldama», «eristama».

Palus – Ἠρώτα – sõna ἐρωτάω tähendab «küsima», «nõudma», «anuma», «paluma», ka «soovima», «ihkama».

Enda poole sööma – ἵνα φάγη μετ' αὐτοῦ – sõnasõnalt: «et [Ta] sööks koos temaga».

Istus lauda – κατεκλίθη – sõnasõnalt «heitis/istus/naaldus maha [sööma]». ⁴

Patune – ἁμαρτωλός – sõna ἁμαρτωλός – «patune», «patule andunud» – tuleneb verbist ἁμαρτάνω – «märgist mööda laskma», «eksima», «patustama».

Istub lauas – κατάκειται – sõnasõnalt «on lamamas [söömaajal]». ⁵

Tõi – κομίσασα – sõna κομίζω tähendab «tooma», «viima», «vastu võtma», «omandama», ka «[millegi/kellegi eest] hoolitsema», «[midagi (hankimise tähenduses)] muretsema».

Astus – στάσα – sõnasõnalt «seisatas», «jäi seisma».

Nuttes – κλαίουσα – sõna κλαίω tähendab enamasti valju nutmist, itkemist, kaeblemist.

Kuivatas – ἐξέμασσεν – sõna ἐκμάσσω tähendab «ära pühkima».

³ Vt nt Lk 3:1j.

⁴ Taoline sõnakasutus viitab tõenäoliselt sellele, et tegemist oli üsna põhjalikult ette valmistatud, piduliku, võib-olla nimelt Jeesuse auks korraldatud söömaajaga – mis on samal ajal karjuvas vastuolus sellega, millisenä Jeesus kirjeldab Talle osaks saanud vastuvõttu salmides 44–46.

⁵ Sama sõna kasutab Luukas siis, kui ta kõneleb Jeesuse viibimisest Leevi korraldatud pidusöögil (Lk 5:29). Võib-olla on siin tegemist teadliku vihje ja vastandamisega – ühel pool patune tõlner, teisel pool vaga variser.

Suudles – καταφιλει – piltlikkuse huvides võiks tõlkida ka «kattis suudlustega» või «kattis hellitustega». Sõna καταφιλέω koosneb enamasti vastu või allapoole liikumist tähistavast eessõnast κατά ning verbist φιλέω – «armastama», «kiindunud olema», ka «hellitama», «suudlema».

Võidis – ἤλειφεν – sõna ἀλείφω – «võidma» – üheks tähendusvarjundiks on «hellitama».

Mõtles ta endamisi – εἶπεν ἐν ἑαυτῷ λέγων – sõnasõnalt: «rääkis ta iseendas, üteldes».

Prohvet – sõna προφήτης – «prohvet» – tuleneb verbist φημί – «ütleva», «lausuma», «teada andma» –, millele on lisatud eesliide πρό – «ees», «ette».

Jeesus aga ütles talle – καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν – sõnasõnalt: «ja vastates/vastust andes ütles Jeesus talle».⁶

Siimon – nimi Σίμων tuleneb heebrea nimest שִׁמְעוֹן ja tähendab «ta on kuulnud».⁷

Räägi, õpetaja – Διδάσκαλε εἰπέ – ehk võiks originaalis olevat sõnakasutust – εἰπεῖν... εἰπέ – järgides tõlkida ka: «Ütle, õpetaja!»⁸

Teenarit – δηνάρια – teenar või denaar, kreeka keeles δηνάριον, ladina keeles *denarius*, oli veidi vähem kui neli grammi kaalunud hõbemünt (või arvestuslik rahaühik), mis algselt, nagu nimigi viitab, vastas kümnele «tavalisele» mündile ehk pronks-assile. Tähendamissõna viinamäe töötajajast (Mt 20:1–16) lubab oletada, et Jeesuse ajal võis üks teenar olla tavatöölise päevapalk.

Kustutas nende mõlema võla – ἀμφοτέροις ἔχαρίσατο – sõnasõnalt: «heitis mõlemale armu» või «andis mõlemale andeks».⁹

Armastab – ἀγαπήσει – sõnasõnalt «armastama saab/hakkab» (originaalis on kasutatud tuleviku ajavormi). Sõna ἀγαπάω tähendab «armastama», «[kellelegi] head soovima», ka «[kellegi järele] janunema/õhkama».¹⁰

⁶ See on rohkem kui lihtsalt keelekasutuse küsimus: sõna ἀποκρίνομαι – «vastama», «vastust andma» – tähendusvarjunditeks on nii teatav lõplikkus kui ka vastandumine. Selle sõna tüveks olev verb κρίνω tähendab «eristama», «eraldama», «[lääbi] uurima», «otsustama», «kohut mõistma». Ehk võiks mõelda ka vanemas keelepruugis kasutatud väljendi «ütles tema vastu» taas tarvitusele võtmisele.

⁷ Võib-olla ei ole juhuslik, et variser, kellele Jeesusel «midagi ütelda oli», just seda nime kandis.

⁸ Või nagu 1739. aasta Piiblis: «Simon mul on middagi sulle räkimist agga temma ütles Õppetaja, rägi.»

⁹ 1968. aasta piiblitõlkes: «kinkis ta mõlemale selle».

¹⁰ Sarnase tähendusvarjundiga on heebrea אָהַבָה – «armastama», «[kellegi järele] õhkama».

Ma arvan – Ὑπολαμβάνω – originaalis kasutatud sõna ὑπολαμβάνω tähendusvälja silmas pidades võiks tõlkida ka: «Ma julge[ksi]n arvata».

Kinkis – ἐχαρίσατο – siin kasutatakse nagu eelmiseski salmis sõna χαρίζομαι – «armu heitma», «andeks andma».

Sa otsustasid õigesti – Ὁρθῶς ἔκρινας – sõna κρίνω tähendab «eristama», «eraldama», «[läbi] uurima», «otsustama», «kohut mõistma», niisiis võiksime tõlkida ka: «Sa oled õigesti kohut mõistnud».

Seepärast, ma ütlen sulle – οὗ χάριν λέγω σοι – seda väljendit võib tõlkida kahel viisil, kas: «Seepärast, ma ütlen sulle», või: «Seepärast ütlen ma sulle». Sõltuvalt sellest, kuidas tõlkida, muutub Jeesuse lause mõte: esimesel juhul tähendaks see, et naisele on palju andeks antud, kuna ta on palju armastanud, teisel juhul aga, et ta on palju armastanud, kuna talle on palju andeks antud. Konteksti arvestades näib tõenäolisena teine variant: naise rohke armastus on vastus kogetud andeksandmisele ja tunnistus sellest, et talle on tõepoolest palju andeks antud.¹¹

Hakkasid iseeneses mõtlema – ἤρξαντο...λέγειν ἐν ἑαυτοῖς – sõnasõnalt «hakkasid enda sees ütlema».

Usk – sõna πίστις – «usk», «usaldus», «veendumus», ka «usaldusväärsus» – tuleneb verbist πείθω – «veenma», «veenduma», «veendunud olema», «usaldama», «usalduma», «kuulda võtma», «uskuma».

On sind päästnud – σέσωκέν σε – sõna σώζω tähendab «päästma», «terveks tegema», ka «hoidma», «aitama».¹²

Mine rahuga – πορεύου εἰς εἰρήνην – sõnasõnalt: «Mine rahusse». Sõnal εἰρήνη – «rahu» on heebrea sõnaga **דִּלְפָּ** sarnane tähendusväli: lisaks rahule tähistab see sõna ka terviklikkust, täielikkust, heaolu, tervist, õnne. Ühe võimalusena arvatakse, et see sõna tuleneb verbist εἴρω – «ühite köitma», «kinnitama».¹³

¹¹ Augsburgi usutunnistuse apoloogia neljandas peatükis rõhutatakse selle kirjakohta üle arutledes, et Jeesuse enda sõnade kohaselt ei päästnud naist mitte armastus, vaid usk Kristusesse kui sellesse, kes patud andeks annab. Temas tärganud ja tema Kristust austavates tegudes väljendunud armastus oli usu ja andeksandmise vili.

¹² 1739. aasta Piiblis: «on sind aidanud»; 1968. aasta piiblitõlkes: «on sind aidanud». Ilmselt on siin eeskujuks olnud Lutheri tõlge: «Dein Glaube hat dir geholfen».

¹³ Klaus Bergeri üsnagi vaba tõlge (või tõlgendus) annab originaali mõtte edasi ilmselt küllaltki adekvaatselt: «Geh nun, Gott segne dich mit Frieden.» – «Mine nüüd, Jumal õnnistagu sind rahuga!»

Sisuline analüüs

Luuka evangeeliumi seitsmendale peatükile eelneb Luuka versioon Jeesuse Mäe- (või nagu siin, Lagendiku-) jutlusest, mida edasi andes keskendub Luukas erilist õpetussõnadele andeksandmisest, ligimese- ja vaenlasearmastusest, kohtumõistmisest ning hea ja/või halva vilja kandmisest.

Vähemalt teataval määral võib öelda, et seitsmes peatükk on elust endast võetud kommentaar või illustratsioon eelnevale: ühelt poolt ilmutab Jeesus siin oma jumalikku väge, oma armu ja abi kõigile, kes hädas Tema poole pöörduvad – teisalt aga annab Ta Ristija Johannese elu, kutsumuse ja käekäigu üle arutledes tunnistust sellest, kuivõrd ägedat vastuseisu ka Tema ise peab kogema nende poolt, kes peaksid olema teistele eeskujuks ja juhtideks ning seetõttu Tema kui töötatud ja oodatud Messia ära tundma ja vastu võtma.

Küllap ei ole juhus, et vahetult enne seda, kui üks variseridest Ta enda kotta pidusöömingule kutsub, ütleb Jeesus üsna kibedalt: «Ristija Johannes on tulnud, ta ei söö leiba ega joo veini, ja te ütlete: «Tal on kuri vaim!» Inimese Poeg on tulnud, sööb ja joob, ja te ütlete: «Ennäe, see inimene on söödik ja veinijoodik, tõlnerite ja patuste sõber!»» (Lk 7:33j) – «nende oma sõnadest mõistetakse nad süüdi» (vrd Mt 12:37).

Küllap Jeesus viitab siin eelmisele Luuka evangeeliumis mainitud pidulikule söömaajale, mis leidis aset tõlner Leevi kojast (Lk 5:27–32) ning tekitas variserides ja kirjatundjates palju pahameelt, pannes nad Jeesuse jüngritele nurisedes ütleva: «Miks te sööte ja joote koos tõlnerite ja patustega?» Jeesus vastas. «Ei vaja arsti terved, vaid haiged. Ma ei ole tulnud kutsuma õigeid, vaid patuseid meeleparandusele.»

Nüüd tuleb Jeesus ühe vähemalt iseenda arvates õige, puhta, patustest eraldatud mehe kotta, kellegi variseri juurde, kellel on kõnekas nimi Siimon – «ta on kuulnud». Küllap too variser oli kuulnud Jeesust kõnelemas ning tundis Tema vastu vähemalt mõningat sümpaatiat – sest pole kindel, kas paljast uudishimust oleks piisanud ühe kahtlasevõitu rändjutlustaja auks piduliku söömaaja korraldamiseks.

Igatahes on variser Siimon üks nendest, kes «tunnistasid tühjaks Jumala nõu enese kohta sellega, et ei lasknud [Johannesel] ennast ristida» (Lk 7:30), ning samal ajal näib ta siiski möönvat, et Jeesus võib olla prohvet (vrd Lk 7:39), ja on valmis Teda koguni austava «Õpetaja»-tiitliga kõnetama. Niisiis võime tolles variseris näha kedagi, kelle kohta vähemalt mingil määral (ja vähemalt esialgu) võiksid käia Jeesuse sõnad: «Sa ei ole kaugel Jumala riigist.» (Mk 12:34)

Kõigile (või ainult tolele variserile – mis teeks kogu loo üpriski kahemõtteliseks) tuntud patuse naise ilmumine pidulikule söömaajale ei saanud jääda tähelepanu

äratamata, liiatigi silmas pidades, mida too naine tegema asus. Küllap väljendab tüünus, millega Luukas seda olukorda kirjeldab, ka majaperemehe aupaklikkust Jeesuse suhtes: muidugi võib olla, et ta vaikib pahatahtlikult, soovides Jeesust n-ö vahele võtta, aga tõenäolisem tundub, et tema teguviisi taga on Jeesuse suhtes tuntav sümpaatia, mis, nagu näitab Jeesuse kirjeldus sellest, kuidas variser Teda oma kijas vastu võttis, ei ulatunud siiski kuigipalju kaugemale jahedapoolsest või formaalsest viisakusest.¹⁴

Luuka kirjeldus naise käitumisest tundub esimesel hetkel jäävat kuidagi poolikuks. Naine tuleb ja, jäädes seisma (ἵστημι) söömaajal lamava Jeesuse taha, hakkab nuttes Tema jalgu pisaratega kastma ja neid oma juustega pühkima. Võiksime eeldada, et meeleheitel või kahetsusvalust haaratud naine viskub Jeesuse jalgade najale ja hakkab siis kõike kirjeldatud tegema, tema aga jääb kõigepealt hoopis seisma – ei mingit dünaamikat!

Tegelikult on see äärmiselt jõuline pilt: me näeme, et too naine ei söanda esialgu üldse mitte midagi teha. Võib-olla ta ei tea päriselt isegi, kuidas ta on sinna kohale jõudnud. Miski on teda tagant sundinud, tema tahet kinnitanud, talle julgust andnud, aga nüüd, kohale jõudnuna, on ta justkui kangestunud. Ta nagu ei teaks, miks ta seal on, ta ei oska või ei julge mitte midagi teha.

Aga tema pisarad voolavad, ja see paneb ta tegutsema. Ka siin me ei tea, kas teda kannustab piinlikkuse- või hoopis ootamatu kergenduse tunne. Või mõlemad koos: ta näeb, et nagu kogu tema elu on üks suur segadus, nii ei ole ta ka sel auväärseel söömaajal teinud midagi muud kui tekitanud uut segadust; ning samal ajal võib ta vähemalt hetkeks kõik varasema ja ümbritseva unustada, sest tal on korraga midagi teha ja ta vähemalt üritab enda tekitatud segadust likvideerida.¹⁵

Patuse naise enesealandus ei ärata kohalviibijates – peale Jeesuse – mingit kaastunnet. Vastupidi, see vaid suurendab nende põlgust tema suhtes – ja süvendab ka nende kahtlusi seoses Jeesusega: «Kui Tema oleks prohvet, küll Ta siis ära tunneks, kes ja missugune on see naine, kes Teda puudutab, et ta on patune.» (Lk 7:39) Too rüve naine rüvetab nende arvates oma puudutusega ka Jeesust – kuna tegemist on variseridega, «eraldutatuga», on taoline mõtteviis täiesti arusaadav.¹⁶

¹⁴ Või ehk «sallivusest», vastandina armastusele, mida Jeesus ootab ja nõuab?

¹⁵ See meenutab võrratut stseeni filmist «Kevade» (raamatus on olukord lahendatud teisiti): õpetaja Laur kõneleb karmilt sakste parve põhja lasknud Tõnissoniga; korraga siseneb Toots, et saada tagasi asjad, mis ta oli õpetaja käsul tundide ajaks oma taskuist välja võtnud ja õpetaja tuppa viinud; kui selgub, et Tootsi koerakutsikas on kuhugi kadunud, asuvad kõik, ka koos Tõnissoniga õpetaja juurde tulnud Arno ning erilise agarusega Tõnisson ise, kutsikat otsima; Pitsu leitakse üles, Tõnissoni näol särab naeratus, mis aga õpetajale otsa vaadates koheselt kustub, asendudes täieliku meeleheitega...

¹⁶ Ütleb ju püha Pauluski: «Kas te ei tea, et see, kes hoiab hoora poole, on temaga üks ihu?» (1Kr 6:16) – kuigi me ei tea päris kindlalt, kas just see oli tolle naise patt.

Jeesus näitab, et Ta on prohvet, ja nagu veidi hiljem näeme, isegi rohkem kui prohvet – siis, kui lauasolijad hämmastunult küsivad: «Kes on Tema, kes ka patte andeks annab?» (Lk 7:49). Jeesus teab kõike nii tolle patuse naise kui ka selle variseri kohta. Teab sedagi, kumb neist Teda tegelikult armastab, ja see tähendab: kumb neist on tõeliselt patune ja kumma patud on kustutatud.

Kreeka keeles siinkohal pattude andeksandmise kohta tarvitatud sõna ἀφίημι esmatähendus on «minna laskma», «ära/minema saatma». Niisiis tähendab pattude andeksandmine mitte ainult seda, et kellegi patte ei arvestata talle enam süüks, vaid märksa enam: et need on tema pealt ära võetud, Jumala Talle seljas kõrbesse saadetud (vrd Jh 1:29), tühistatud võlakirjana ristipuule naelutatud (vrd Kl 2:14). Inimene, kellele tema patud on andeks antud, on vaba – ta on vaba ka selleks, et patu asemele võiks asuda midagi muud, nimelt armastus, mis võrsub pattude andeksandmisest ja usust Sellesse, kes patte andeks annab.

On mõtlemapanev, et Jeesuse suhetes teiste inimestega vastanduvad tihtipeale need, kes ennast pühaks, teistest paremaks pidades ise endid teistest eraldavad, s.t variserid, ja need, kes on kas oma patu tõttu või mingil muul põhjusel vägisi, tahtmatult teistest eraldatud. Viimaste hulka kuulusid näiteks paganad, keda Jeesus aitas, nagu Luuka evangeeliumi seitsmenda peatüki alguses kirjeldatud Kapernauma väeülemate teenri tervendamise loos. Või järgmises, kaheksandas peatükis veritõbine naine, ja mõned peatükid hiljem samaarlasest pidalitõbine, keda Jeesus aitas ja kellele Ta ütles samamoodi, nagu siin patusele naisele: «Mine rahuga, su usk on su päästnud!» (Lk 7:50; vrd Lk 8:48 ja Lk 17:19)

Jeesuse poolt variser Siimonale jutustatud mõistulugu rahalaenajast ja kahest võlgnikust kõneleb selgelt teenimatust armust: kummalgi võlglasel ei ole rahalaenajale mitte midagi anda ning ta lihtsalt halastab nende peale, kingib neile nende võla. Armastus – võrsudes tänulikkusest – tuleb vastusena osaks saanud armule.

See on ülimalt täpne kirjeldus Jumala ja meie vahekorrast: kõik, mis meil on ja mis me oleme, on Temalt – ning kõik, mis meil on omalt poolt Tema ette tuua, on meie võlad, meie läbikukkumised, kõik see, kuidas oleme Jumala poolt meile kingitud head kuritarvitanud. Aga veelgi enam: me ei saa Jumala käest midagi isegi oma heade tegude ega armastusega välja teenida – juhul, kui peaksime headeks tegudeks ja armastuseks võimelised olema –, kuna Jumala andeksandev arm ei lähtu mitte meie, vaid Tema enda headusest ja armastusest.

Põhimõtteliselt on nii, et me saame Jumalale ainult vastata, nii Tema loodutena, sest Tema oli enne kui meie ning meie elu ja olemasolu on Tema and, kui ka Tema lunastatutena, sest Ta läkitas meile Päästja ja Õnnistegijana oma Poja, kes tuli, et surra meie eest, «kui me olime alles patused» (Rm 5:8).

Ka too patune naine vastas oma armastusega armastusele, mida ta tohtis kogeda seeläbi, et kõige selle vaenu keskel, millest ümbritsetuna ta end seal variseri majas tundma pidi, ei tõuganud see, keda ta oma patust rüvetatud käte ja huultega puudutas, oma saamatul ja patust läbinisti rikutud viisil hellitada püüdis, teda eemale, vaid võttis tema armastuse vastu. Kusjuures võib-olla selle naise jaoks esimest korda elus taolisel viisil, mis jättis nii tema hinge kui ihu veelgi enam rüvetamata – vastupidi, hoopis puhastas ja pühitses need.

Kui teadlik võis olla selle naise usk, seda on raske arvata. Aga usk ei ole ainult veendumus või teadmine, vaid usk on ka lootus ja usaldus, see on kinnihaaramine millestki – või Jeesuse puhul kellestki – kindlast, sellele toetumine, sellest mitte lahti laskmine ka siis, kui kõik peaksid ütlema, et sellest pole kasu või «see ei ole sinu jaoks, sest sa oled selline ja selline».

Tolled patusel naisel oli taoline usk – usk, mis ta päästis, mis tegi ta terveks, mis taastas tasakaalu tema segipaisatud elus. Jeesuse sõnad «Mine rahuga!» ei käinud kindlasti ainult tolle hetke kohta – et ärgu ta lasku end ümbritsevatest inimestest häirida –, vaid tähistas täiesti uut elu, mille osaliseks see naine sai. Ta ei olnud enam lihtsalt patune, vaid andeks saanud patune. Teda ei iseloomusta enam mitte sõna «patt», vaid «armastus». Eksituse vältimiseks tuleb aga rõhutada: ei tolle patuse naise ega kellegi puhul meist pole oluline mitte meie patu, vaid jumaliku andeksandmise ja armastuse suurus.

Jutluseks

Paastuaja teine pühapäev kannab ladinakeelset nime *Reminiscere* – «Tuleta meelde». Selle aluseks on pühapäeva missa algussalm: «Tuleta meelde, Issand, oma halastust ja heldust, sest need on maailma ajastu algusest!» (Ps 25:6) Niisiis on paastuaja teise pühapäeva keskseks teemaks mitte niivõrd «Palve ja usk», nagu seisab EELK Kirikukäsiraamatus, vaid Jumala halastus ja heldus.

See tuleb väga hästi esile EELK Kirikukäsiraamatu lugemiskava kolmanda lugemisaasta Evangeeliumis, jääb samal ajal aga pisut varjule nii Vana Testamendi lugemises (1Ms 32:23–32) kui Epistlis (Jk 1:2–6). Esimene neist kirjeldab Jaakobi heitlust Jumalaga (või Jumala ingligna), teine kõneleb kiusatustes vastu pidamisest ja kahtlusteta usust (viidates nõnda ülalnimetatud palve ja usu teemale).

Siiski sisaldavad ka esimene ja teine lugemine sõnumit Jumala halastusest ja heldusest, mis avalduvad nii selles, et Jumal on valmis «andma kõigile heldelt ega tee etteheiteid» (vrd Jk 1:5), kui isegi selles, et Jumal lubab inimesel endaga vaielda, tingida ja isegi maadelda, ilma inimest hävitamata, vaid teda säästes, päästes, koguni uuendades ja talle uut, seninägematut algust kinkides (vrd 1Ms 32:29: «Su nimi ärgu

olgu enam Jaakob, vaid olgu Iisrael, sest sa oled võidelnud Jumala ja inimestega ja oled võitnud!»).

Evangeeliumi keskmes seisab ühelt poolt sõnum inimese täielikust vääritusest ja küündimatuses Jumala ja Tema pühaduse ees. Pole vahet, kas tegemist on vaga variseri või patuse naisega – mõlemad on nagu võlgnikud, kellel pole neile laenu andnule mitte midagi tagasi anda. Pole vahet, kas sa oled võlgu viissada või viiskümmend hõbetükki – kui sul pole tagasi maksmiseks mitte ühtegi, siis oled sa ühtviisi lootusetu võlglane, laenuandjal pole sinust mingit kasu ja sa sõltud üksnes tema armust.

Teiselt poolt – ja see on kahtlemata märksa olulisem – tunnistab Evangeelium Jeesuses Kristuses ilmunud ja teostunud Jumala armust ja halastusest, millel ei ole piire ning mida Jumal on valmis valama patuste peale veelgi ülevoolavamalt kui too patune naine, kes Jeesuse jalgu oma pisaratega kastis ja kalli salviga võidis.

Küllap meile kõigile on palju andeks antud – see ei ole üldse küsimus. Küsimus on hoopis, kas ja kuivõrd me oleme Jumala andeksandvale armule ja halastusele omapoolse armastusega vastanud.

Jutluse võib üles ehitada näiteks järgmiste punktidenä:

1. Nagu Jeesus oli valmis minema patuse tõlneri kotta, nii läks Ta ka vaga variseri omasse. Ta ei põlga ei üht ega teist, ja see ütleb meile palju Tema armastuse kohta: Ta tahab, et kõik võiksid saada päästetud, just selleks on Ta tulnud ning on jätkuvalt valmis tulema meie igapäevase kotta ja ellu.
2. Ühtlasi tähendab see, et me kõik vajame Teda, kusjuures täpselt samal põhjusel. Variser, kellest Evangeelium kõneleb, ei vajanud jumalikku andestust sugugi vähem kui ta koda tema arvates rüvetanud patune naine. Nende kahe erinevus seisnes ainult selles, et üks neist mõistis, et ta vajab andeksandmist ja puhastamist, teine aga mitte – ja see tähendab, et tegelikult ei olnud seis mitte tolle variseri, vaid hoopis selle patuse naise kasuks. Variser võttis endale õiguse nii tolle naise kui isegi Jeesuse üle kohut mõista – tegelikult aga osutus ise kohtualuseks.
3. Jumal ei andesta meile mitte meie, vaid oma armastuse pärast. Aga Ta ootab, et meile osaks saanud andeksandmisest võrsuks tänuna armastus – ning just armastus on Jeesuse järgi peamiseks märgiks sellest, kas ja kuivõrd me elame usus Temasse, kes on meile andeks andnud. Kuigi me ei saa Jumalale Tema armu eest kuidagi tasuda, näitab see, kuivõrd teraval viisil Jeesus võrdleb patuse naise käitumist Talle variseri poolt osaks saanud vastuvõtuga, et Talle ei ole sugugi ükskõik, kas ja kuidas inimesed seda armastust, mida nad Talle võlgnevad, väljendavad.